

Ahlefeldt-Laurvig

Grevens private allé fra slottet til kirken står som en katedral i sit retlinede vejforløb nordvest om byen.

Ved Valdemar 2. Sejrs død 1241 overgik Tranekær Slot til Abellinien, som det tilhørte med enkelte afbrydelser indtil Valdemar Atterdag i 1358 indtog borgen og indsatte en kongelig høvedsmand.

I 1645 fik den velstående rigsråd Chr. Rantzau lenet i pant. Hans 15-årige datter, Margrethe Dorothea, var i 1656 Danmarks rigeste arving. Den 31-årige Frederik Ahlefeldt, som var rigsgreve i Lothringen, forelskede sig i hende, men faderen billigede ikke forbindelsen. Ahlefeldt bortførte derfor resolut den unge pige, og 2. Juledag 1656 lod de sig vie i en holstensk landsbykirke. Chr. Rantzau var rasende, men måtte affinde sig med den fuldbyrdede kendsgerning og afstod i 1659 lenet til sin svigersøn som en del af datterens medgift. Siden har slægten Ahlefeldt siddet på Tranekær.

Frederik Ahlefeldt steg hurtigt i Frederik III's gunst og endte efter Griffenfeldts fald i 1676 som Christian V's storkansler. I 1672 blev han ophøjet i den danske grevestand. Af sine besiddelser dannede han lensgrevskabet Langeland, som udgjorde mere end halvdelen af øen.

Gaderummet i Slotsgades nordlige afsnit er præcist afmålt af velformede længehuse på hver sin side af vejen.

Sukkerfabrikken, som ligger lidt til en side oppe ved ladegården, er et stort, dybt længehus med sin egen robuste charme.

En senere efterkommer, kammerherre og general Frederik greve Ahlefeldt, overtog i 1721 grevskabet dybt forgældet. Gennem sin lange besiddelsestid, 1721-1773, bragte han det på fode og købte i perioden 1731-1755 Vestergård, Holmegård, Lykkesholm og Brøløkke samt Strynø med Strynø Kalv. Af dette gods samt Tryggelev og Fodslette kongetiender blev stamhuset Ahlefeldt oprettet i 1765 med den bestemmelse, at det altid skulle blive ved grevskabet, så længe dette blev ved familien.

Efterfølgeren Christian greve Ahlefeldt blev i 1785 tilkendt grevskabet Laurvigen i Norge og kaldte sig derefter Ahlefeldt-Laurvig.

Hans søn, generalmajor Frederik greve Ahlefeldt-Laurvig, overtog et af Danmarks største og rigeste godser. Han afstod grevskabet Laurvigen, men beholdt fortsat navnet. 'Generalen' var en vidtfavnende person og foregangsmand bl.a. inden for sundhedsvæsenet - hvor han skaffede læger, dyrlæger og uddannede jordemødre til Langeland, og inden for forstsvæsenet, hvortil han indforskrev forstkyndige fra Tyskland.

Lygten er et smukt lille bindingsværkshus med mansardtag. Det er opført lige syd for slottet som bolig for de udenlandske tjenestefolk.

Øst for ladegården ved vejen mod Botofte står det såkaldte Hønsehus. Et overgivent og næsten frivolt byggeri med små hønsestatuer på husets forlængede hjørnepilastre.

Han interesserede sig umådelig meget for teater og var i en årrække direktør for hofteatret i Slesvig, inden han flyttede tilbage til Tranekær. Her indrettede han teatersal i det store porthus med mansardtag ved vejen neden for slottet. I landsbyen opførtes boliger til skuespillere og musikanter.

Bygningen overfor teatersalen blev af 'Generalen' opført til slottets rideheste. Mellem de to bygninger blev ridebanen lagt og syd for hestestalden et vognhus. Den førømtalte Sukkerfabrik i ladegården skyldes også hans virke.

'Generalen' havde mange penge, men han brugte endnu flere på sine mange aktiviteter og det store hushold. To gange blev han erklæret umyndig på grund af den kolossale gæld, han pådrog sig. Tiderne med napoleonskrig, statsbankerot og landbrugskrise var heller ikke gunstige. Han døde uden direkte arvinger i 1832, men godset vedblev at være rammen om slægtens liv.

Den gamle, gulkalkede skolebygning står smukt op til vejen i den sydlige ende af Slotsgade.

På Tranekær kirkegård ligger to af de russiske flygtninge som strandede ved Påø Strand i slutningen af 2. Verdenskrig begravet. Stenene er forsynet med sovjetstatens emblemer.

Tranekær Kirke er sammen med slottet byens mest betydende bygningsværker. De står i hver sin ende af byen, og konstituerer med hvert sit spir, byens fysiske og sociale orden.

Landsbyen Tranekær præges stadig af de mange huse, som slotsejerne lod bygge af bl.a. hidkaldte hollandske håndværkere. Syd for vejen til Botofte findes et smukt lille bindingsværkshus med mansardtag opført af 'Generalen' til sin negertjener. Tranekær Gæstgivergård lidt længere mod syd er opført af 'Generalen' i 1802. Rejsestalden ved siden af er bygget omkring 1860 af gæstgiver W. From. Gæstgivergården fungerede som postgård indtil der i 1870'erne blev bygget et regulært posthus i Tranekær.

Syd for gæstgivergården ligger de to Musikanthuse. Husene stod oprindeligt på Lundsgård ved Kerteminde, men blev af 'Generalen' flyttet til Tranekær for at tjene som bolig for teatrets musikanter og skuespillere. 'Generalen' er også ophavsmand til mange andre huse i Tranekær. Slotsgade 89, Taffeldækkerens hus, der oprindeligt lå ved indkørslen til ladegården, blev flyttet hertil omkring 1840. Slotsgade 87, Pottemagerhuset, Slotsgade 58, Kruhøffers hus, bygget til Vilhelm Kruhøffer, som 'Generalen' hentede til Tranekær i 1804 for at bestyre grevskabets skove. Slotsgade 73-77, Goltermannhuset, opførtes til grevens sadelmager, bendrejer og dyrlæge.

På Stengadevej ligger en række enkle bindingsværkshuse, som smyer sig smukt ind i svinget, når man nærmer sig byen fra sydvest. Husene har været beboet af slottets håndværkere. Umiddelbart før svinget får man et ganske godt udsyn over mod kirken, hen over vådområdet Flådet og med byen kravlende op ad skrænten ved Nygade til landevejen.

Tranekær gamle skole i byens vestende er også 'Generalens' værk. Den er formentlig tegnet af arkitekt Andreas Kirkerup og opført i 1800. Bygningen er velproportioneret og står let genkendelig i gul kalk, hvide gesimser og rødt, helvalmet tegltag. Den falder i øjnene på grund af det barokt fremhævede midterparti og ved sin placering, lidt lavt i terrænet, umiddelbart efter et vejsving.

'Generalen' oprettede også et lærerseminarium i en bygning ved siden af præstegården. Han ombyggede kirken til en mellemting mellem et tempel og et teater, indrettede en fabrik for landbrugsmaskiner i Tranekær og anlagde skibsbroen ved Åsø.

'Generalens' brodersøn, Christian Johan Frederik greve Ahlefeldt-Laurvig, kaldet 'Knudegreven' arvede det forgældede gods og bragte det på fode i løbet af perioden 1832-1856. Han byggede ikke meget, men opførte dog Jærgergården midt i Tranekær til jæger Peter Nielsen, der var grevens personlige tjener. Hans søn, Frederik Ludvig Vilhelm greve Ahlefeldt-Laurvig, oprettede i 1868 Asylet, en børnehave for børn af godsets medarbejdere. Han byggede endvidere i 1885 et hus på Slotsgade 52 til Tranekær Læseforening og stod også for kirkens ombygning i 1886.

Efterkommeren, Christian Johan Frederik greve Ahlefeldt-Laurvig, indrettede læseforeningens hus til realskole samtidig med, at han oprettede Tranekær Brugsforening. Skolen blev nedlagt i 1923. Bag skolebygningen står endnu den gamle gymnastiksal. Hønsehuset ved slottets gartneri skyldes også ham, ligesom han lod husene i Nygade opføre omkring århundredskiftet til røgttere og enker efter godsets medarbejdere.